

[Udenrigsministeren.]

der ikke er mere at forfølge. Hvis der er det, så vil vi tage sagen op igen.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fremsettelse af lovforslag.

Formanden: Handelsministeren har ordet for at fremsætte det i dag anmeldte lovforslag.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om prisstop.*

Forinden jeg kommer ind på indholdet af dette lovforslag, vil jeg gerne fremsætte nogle synspunkter vedrørende den økonomisk-politiske baggrund for fremsættelsen af forslaget.

Lad mig straks sige, at store betænkeligheder har måttet overvindes ved fremsættelsen af et lovforslag, der indebærer et så rigoristisk og relativt langvarigt indgreb i prisdannelsen. Regeringen har måttet afveje fordele og ulemper, som ville være forbundet med et indgreb af denne karakter, men er herved kommet til det resultat, at landet befinder sig i en situation, hvor en lovgivning som den, der her foreslås, må findes rigtig og påkrævet.

Regeringen har lagt op til en samlet indkomstpoltisk løsning og har appelleret til arbejdsmarkedets parter, til organisationerne og til hele befolkningen om at vise ansvar og medvirke hertil. Lovforslaget er udtryk for regeringens vilje til at skabe ro omkring prisudviklingen i de kommende måneder, hvor vigtige dele af denne politik må finde sin afklaring. Det drejer sig i første række om de forhandlinger, der skal finde sted på arbejdsmarkedet om nye overenskomster, og om de forhandlinger, regeringen kommer til at føre med organisationerne og i folketinget med sigte på at tilrettelægge en økonomisk politik ud fra nødvendigheden af at opnå en hurtig og væsentlig bedring af betalingsbalancen.

Gennem lovforslaget tilvejebringes en vigtig forudsætning for, at udviklingen i de nærmest kommende måneder ikke tager et

sådant forløb, at nogen del af befolkningen får mulighed for i denne forhandlingsperiode at foregribe udviklingen og herigennem helt eller delvis sikre sig mod følgerne af den stabilisering af priser og indkomster, der gerne skulle fremstå som det samlede resultat af disse forhandlinger. Prisstoppet er i denne henseende således tænkt som et ståsted; ud fra hvilket en økonomisk politik skulle kunne tilrettelægges på længere sigt og med bred tilslutning. Regeringen vil med henblik herpå også overveje den lovgivning på prisområdet, der på længere sigt vil kunne indgå som led i en samlet indkomstpoltisk løsning.

Dette lovforslag tager direkte sigte på at markere nødvendigheden af, at den udvikling, hvor stigende priser og stigende indkomster i stadig vekselvirkning presser hinanden op, nu må bringes til ophør. Regeringen er ganske klar over, at et prisstop ikke alene og slet ikke på længere sigt vil kunne løse dette problem. For det første kan et prisstop kun gennemføres som en midlertidig foranstaltning, hvad jeg senere skal komme tilbage til, men for det andet må et prisstop finde støtte i en finanspolitik og en pengepolitik, som sigter mod gradvis at fjerne det pres på vore økonomiske ressourcer, som er en drivkraft bag udviklingen. Uden baggrund heri ville et prisstop selv for en kortere periode kunne få alvorlige skadevirkninger for både produktion og beskæftigelse. Et prisstop understreger derfor nødvendigheden af en fortsat stram finans- og pengepolitik ved at fjerne den selvforstærkende tendens, der er indbygget i en generel stigning af priser og indkomster. Uden dette vil her et prisstop sammen med den stramme finans- og pengepolitik kunne bidrage til, at virkningerne på betalingsbalancen slår hurtigere igennem, end det ellers ville være tilfældet.

Lovforslaget må også gerne opfattes som et frontalt angreb på den inflationsmentalitet i erhvervslivet, hos lønmodtagere og hos forbrugere i øvrigt, som bl. a. finder udtryk i indkomstkapløbet under de så velkendte slagord som kompensation, efterslæb, udligning etc., og som er resulteret i et forceret forbrug, som landet valutarisk ikke kan skaffe dækning for. Den finanspolitiske linje, regeringen har anlagt, og de yderligere besparelser, som regeringen agter at

[Handelsministeren.]

gennemføre i det kommende finansår, må gerne tages som udtryk for, at heller ikke den offentlige sektor har grund til at føle sig skyldfri i denne udvikling, og at også denne må vedstå sig forpligtelser over for kravet om en økonomisk stabilisering.

Udviklingen har bragt os til et punkt, hvor vi står over for nødvendigheden af en kursændring, og gennem dette lovforslag, som jeg gerne vedgår har karakter af en økonomisk hestekur, kommer dette forhåbentlig klart og utvetydigt til udtryk.

Det foreslåede prisstop betyder i sit princip, at man i lovens gyldighedsperiode ikke tillader prisstigninger, der har rod i vore indre forhold, dvs. som skyldes avancestigninger eller indenlandske omkostningsstigninger, herunder lønstigninger. Prisstoppet er i sig selv egnet til at hindre, at sådanne omkostningsstigninger opstår. I det omfang de alligevel måtte forekomme — og det kan i et vist omfang blive tilfældet — må sådanne stigninger bæres af virksomhederne selv. Det vil også gælde de lønstigninger, der måtte blive gennemført i denne periode, men regeringen må her gå ud fra, at arbejdsgiverne og lønmodtagerne ude i de enkelte virksomheder indretter sig på, at virksomhederne nu kommer i den situation, at ingen priser kan forhøjes for at kompensere stigende lønudgifter. Den udvikling, at stigende lønninger mere eller mindre automatisk omsættes i stadig stigende priser, kan ganske enkelt ikke længere accepteres.

Over for de byrder — og det er mange — som et sådant prisstop vil betyde for den enkelte virksomhed, der herigennem kan blive bragt i en vanskelig økonomisk situation, vil jeg gerne pege på, at en lang række virksomheder her i landet permanent har befundet sig og stadig befinder sig i en situation, hvor stigende lønudgifter og omkostninger i øvrigt ikke uden videre kan lægges på priserne. Jeg tænker naturligvis her på de eksporterende virksomheder og på de virksomheder, der må sælge på det danske marked i hård konkurrence med udlandet. For sådanne virksomheders vedkommende må stigende lønudgifter og stigende omkostninger i øvrigt bæres af virksomhederne og søges afbalanceret gennem øget effektivitet, og det kan lykkeligvis konstateres, at denne del af vort erhvervsliv har vist en beun-

dringsværdig evne til at løse denne opgave. Trods en god indsats har industrieksportens fremgang imidlertid ikke været tilstrækkelig til at opveje de meget store krav til import, som forbrug og investering har stillet. Af sætningmulighederne i udlandet er stadig gode, men vore eksportvirksomheder er i henseende til deres evne til at bære stigende omkostninger ved at blive bragt til grænsen af deres formåen. De stadig stigende omkostninger belaster konkurrenceevnen, og eksportvirksomhederne får stadig vanskeligere ved at skaffe sig den fornødne arbejdskraft i konkurrence med den del af erhvervslivet, der befinder sig i en mindre udsat stilling i konkurrencemæssig henseende. Denne udvikling må og skal bringes til ophør, for svigter vor industrielle eksportformåen, vil hele grundlaget for en gradvis forbedring af vor betalingsbalance for alvor svigte.

Ud fra dette betragtningssæt betyder det foreslåede prisstop, at den del af vort erhvervsliv, der overvejende sælger på hjemmemarkedet og ikke under så hårde konkurrencevilkår som vore eksporterende virksomheder, nu heller ikke vil få mulighed for automatisk at lade lønstigninger og andre omkostningsstigninger følge af forhøjede priser. Prisstoppet tager derfor også sigte på at placere vor eksportindustri i en relativt gunstigere position i konkurrencen om de knappe arbejdskraftressourcer.

Medens prisstoppet således tager sigte på at eliminere de indefra virkende prisstigningstendenser, ligger det i sagens natur, at de omkostningsstigninger, der måtte komme til os udefra i form af stigende priser på råvarer og halvfabrikata, kan vi ikke undrage os virkningerne af. Sådanne prisstigninger må i sidste instans bæres af samfundet og må derfor også afspejle sig i prisudviklingen her i landet.

Regeringen har fundet det rigtigt at lade dette prisstop omfatte enhver form for erhvervsudøvelse, ligesom også den særlige ordning vedrørende landbrugets hjemmemarkedspriser er suspenderet, så længe prisstoppet er gældende. Prisstoppet foreslås også at skulle omfatte priser, takster og honorarer, der fastsættes af kommunerne og af staten, medmindre fastsættelsen sker ved lov eller i henhold til lovgivningen skal godkendes af folketingets finansudvalg. Rege-

[Handelsministeren.]

ringen vil gerne herigennem sikre sig, at også den pris- og takstfastsættelse, der finder sted i det offentlige regie, bringes ind under nødvendigheden af at sikre prisstabiliteten.

Det må erkendes, at der er visse områder af prisdannelsen, som administrativt og teknisk ikke vil kunne indpasses i en prisstoplov, og det er derfor fundet nødvendigt, som i tidligere ekstraordinære prislove, at give monopoltilsynet hjemmel til at kunne undtage vare- eller erhvervsområder fra lovens bestemmelser, hvis markedsf forholdene eller varens eller ydelsens karakter taler derfor. Forslaget har her sådanne områder for øje, som også i tidligere ekstraordinære prislove har været undtaget, således f. eks. auktionssalg, licitation, salg af varer som blomster, antikviteter, kunst og brugte varer.

Under forberedelserne af dette lovforslag har de problemer, der knytter sig til kontrollen med lovens efterlevelse og i øvrigt til håndhævelsen af loven, naturligt måtte give anledning til særlige overvejelser, og meget af den offentlige debat, siden regeringen tilkendegav sine hensigter om et prisstop, har drejet sig herom. Det må da også klart erkendes, at der her foreligger problemer.

For nogle synes det at være et accepteret dogme, at en sådan lov vil være uden praktisk betydning, fordi den ikke kan kontrolleres. Jeg deler ikke denne opfattelse. Overholdelsen af en lov af denne karakter beror ikke på muligheden af at lade en prisinspektør aflægge regelmæssige besøg i samtlige landets erhvervsvirksomheder. Det lader sig naturligvis ikke gøre at skaffe administrative ressourcer hertil, men erfaringen viser, at det heller ikke er påkrævet. En sådan lov kontrollerer i nogen grad sig selv.

I forvejen er det sådan, at ingen bryder sig om at betale højere priser end nødvendigt. Prisstoppet vil skærpe denne indstilling og bevirke, at både sælgere og købere vil være mere agtpågivende og kritiske over for priserne. Den erhvervsdrivende, fordi han ved salget skal bære ansvaret for priserne videre til næste omsætningsled, og forbrugerne, fordi de ved gennemførelsen af denne lovgivning får et særligt incitament til at vise agtpågivenhed over for priserne. Hertil kommer, at al erfaring viser, at vore

erhvervsdrivende som helhed er loyale og lovlydige borgere. De ganske omfattende undersøgelser, der er foretaget med hensyn til overholdelsen af de seneste års ekstraordinære lovgivning på prisområdet, viser, at disse love med få undtagelser er blevet respekteret. Resultatet af disse undersøgelser giver ingen baggrund for generelle påstande om, at lovene er virningsløse, fordi de ikke respekteres af de erhvervsdrivende. Jeg må her føje til, at erhvervsorganisationerne — om end de forståeligt nok i almindelighed ikke kan erklære sig som tilhængere af en lovgivning af denne karakter og ofte bærer deres protester frem for det høje ting — altid loyalt har indrettet sig på, hvad folketinget har vedtaget, og gjort en betydningsfuld indsats for gennem vejledning af deres medlemmer at sikre lovenes overholdelse.

Men det tungeste ansvar for lovens administration og overholdelse ligger i sidste instans hos lovgiverne. Mulighederne for en effektiv administration og håndhævelse af en sådan ordning er først og fremmest et spørgsmål om, hvorledes loven udformes. Jo flere undtagelsesbestemmelser og jo flere muligheder der gives for dispensation, desto vanskeligere bliver det at administrere loven, og det må siges rent ud, at en prisstoplov meget hurtigt vil sprænge alle administrative rammer, hvis den udformes på en sådan måde, at den nødvendiggør individuelle vurderinger af de enkelte virksomheders forhold.

Regeringen vil naturligvis ikke afvise, at et sådant prisstop på flere måder vil ramme tilfældigt, og at gode grunde kunne tale for, at der blev givet mulighed for, at der ved lovens administration kunne tages hensyn til sådanne individuelle tilfælde. Mulighederne for administrativt at håndtere loven nødvendiggør imidlertid, at jeg indtrængende må henstille til folketinget at afstå herfra og give en så enkel og generel lov som muligt.

Under alle omstændigheder vil monopoltilsynet og særlig dettes direktorat, som skal varetage administrationen af loven, blive stillet på en hård og vanskelig opgave. Jeg har tillid til, at dette direktorat, der med dygtighed har båret tunge administrative byrder i forbindelse med de senere års ekstraordinære prislovgivning, på en god og tilfredsstillende måde vil kunne klare også

[Handelsministeren.]

denne opgave. Regeringen er indstillet på at stille de midler til rådighed, der vil være nødvendige for at udbygge direktoratet i det omfang, der kan skaffes egnet mandskab til opgaven.

Bestemmelsen om, at prisstoppet tager sit udgangspunkt i forholdene den 22. september, bør også nok give anledning til en kommentar. Lad mig pointere, at dette ikke er et udtryk for, at loven har tilbagevirkende kraft, så denne bestemmelse kan ikke med rette kritiseres ud fra den synsvinkel. Loven træder først i kraft, når den er gennemført her i folketinget, og vil først kunne håndhæves fra denne dato, og kun priser, der tages efter denne dato, falder ind under lovens forbudsbestemmelser. Når regeringen har fundet det nødvendigt at føre prisstoppets grundlag tilbage til den 22. september, er det, fordi arbejdsmarkedets og erhvervslivets organisationer denne dag blev orienteret om regeringens hensigt om at gennemføre et prisstop, og heraf fulgte forståeligt nok nødvendigheden af at lægge prisforholdene på dette tidspunkt til grund for stoppet. Denne fremgangsmåde finder regeringen fuldt forsvarlig, og derfor fandt regeringen det heller ikke påkrævet at tage det helt ekstraordinære skridt at indkalde folketinget den 22. september.

Efter lovforslaget udløber prisstoppet den 1. marts 1971, det vil sige, at det får gyldighed knap 5 måneder. For et generelt prisstop er dette en meget lang periode, og jeg vil her igen pointere, at et prisstop ikke kan være et permanent led i den økonomiske politik. Prisreguleringen må på længere sigt nødvendigvis give mulighed for en vis fleksibilitet. Prisdannelsen har jo ikke mindst til formål at fremme den mest økonomiske anvendelse af landets produktive ressourcer, og så længe prisdannelsen låses fast gennem et prisstop, vil dette formål ikke kunne tilgodeses. Fordelingen af ressourcerne vil herigennem gradvis tendere mod at blive skæv og uøkonomisk.

Et andet væsentligt forhold i denne forbindelse er det, at prisdannelsen nødvendigvis må knyttes sammen med løn- og indkomstdannelsen i øvrigt i samfundet. Regeringen har stærkt pointeret nødvendigheden af, at forbrugsstigningen i de nærmest kommende år holdes inden for meget snævre

grænser for at tilvejebringe de nødvendige forudsætninger for en forbedring af betalingsbalancen. Låses priserne fast gennem lov under forhold, hvor indkomsterne stiger mere end produktionen, vil der herigennem være skabt mulighed for en forbrugsstigning, som vil fremme en udvikling stik mod nødvendigheden af at forbedre betalingsbalancen. Det må derfor stærkt understreges, at skal vi fortsat kunne sikre os nogenlunde stabile priser og nedbringe underskuddet på betalingsbalancen, må indkomstdannelsen afpasses efter vore realøkonomiske muligheder.

Mange er her fælles om et tungt ansvar. Regeringen er fast besluttet på at leve op til sin del af dette og henstiller indtrængende, at andre, herunder parterne på arbejdsmarkedet, der nu skal i gang med forhandlingerne, indstiller sig på det samme.

Når prisstoppets udløb er foreslået til 1. marts 1971, er det et udtryk for regeringens forventning om, at der til den tid har fundet en afklaring sted af de mange problemer vedrørende den økonomiske politik, der nu skal forhandles om, således at en politik på længere sigt kan begynde at virke.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af 23. f. m. meddeler fru *Marie Louise Truels-Christensen*, at hun er villig til at indtræde i folketinget som midlertidigt medlem i anledning af den medlem af folketinget Per Møller tilståede orlov.

I skrivelse af 29. f. m. meddeler murerarbejdsmand *Alfred Andersen*, at han er villig til at indtræde i folketinget som midlertidigt medlem i anledning af den medlem af folketinget Gert Petersen tilståede orlov.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb),
forslag til lov om ændring af lov om invalidd pension m. v. (Forhøjelse af ydelser),
forslag til lov om ændring af lov om pension*

[Formanden.]

og hjælp til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb) og

forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Forhøjelse af beløb til personlige fornødenheder.)

I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om udførsel af kød m. m.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udskrivning af skat til amtskommunen,

forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme,

forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.,

forslag til lov om ændring af lov om apotekerøvesenet,

forslag til lov om indfødsrets meddelelse og

forslag til lov om beholdere til øl og læskedrikke.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om Københavns lufthavnsvesen,

forslag til lov om begrænsning af refusion i henhold til lov om tilskud til de offentlige veje,

forslag til lov om indskrænkning af driften på og eventuel senere nedlæggelse af visse statsbanestrækninger og færgefarten Glyngøre-Nykøbing Mors,

forslag til lov om ændring af statsbaneloven. (Undersøgelse af jernbaneulykker),

forslag til lov om dækning af privatbanernes pensionsforpligtelser,

forslag til lov om ændring af lov om luftfart og

forslag til lov om ophævelse af lov nr. 454 af 14. august 1946 om foranstaltninger til sikring af Limfjordstangerne, Thyborøn havn og Thyborøn kanal.

I skrivelse af 6. d. m. anmoder medlem af folketinget Adam Møller under henvisning til folketingets forretningsordens § 7, stk. 7, om, at der må blive nedsat et udvalg til at behandle de lovforslag om revision af straf-

felovens § 191 og loven om euforiserende stoffer, der ifølge de vedtagne revisionsbestemmelser vil komme til behandling i folketingsåret 1970-71.

I overensstemmelse hermed foreslår jeg, at der nedsættes et udvalg på 17 medlemmer angående de endnu ikke fremsatte lovforslag om revision af straffelovens § 191 og loven om euforiserende stoffer. Hvis ingen gør indsigelse imod nedsættelse af det pågældende udvalg, betragter jeg tingets samtykke hertil som givet. (Ophold) Det er givet.

I skrivelse af 5. d. m. anmoder landbrugsministeren om, at der må blive foretaget valg af 10 medlemmer til statens jordlovsudvalg for 6 år fra 1. november 1970 at regne, idet opmærksomheden samtidig henledes på, dels at ingen, der er fyldt 70 år, kan vælges til medlem af statens jordlovsudvalg, dels at medlemmernes funktionstid er fastsat til 6 år, men at en ændret lovgivning eventuelt kan medføre en afkorting af funktionstiden.

Under henvisning til bestemmelsen i § 4, stk. 2 c, i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning anmoder ministeren for kulturelle anliggender i skrivelse af 6. d. m. om, at der af folketinget må blive udpeget et nyt medlem til radiorådet for tiden indtil 31. marts 1971 som repræsentant for lyttere og fjernseere i stedet for redaktør Else Elbæk, der på grund af bosætning i USA har meddelt, at hun ønsker at udtræde af rådet.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Socialministeren (Nathalie Lind): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb),

forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Forhøjelse af ydelser),

forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb) samt

forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Forhøjelse af beløb til personlige fornødenheder).

Forslagene tager sigte på en forhøjelse af